

Sygn. akt I ACa 1154/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 lutego 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Małgorzata Stanek
Sędziowie:	SSA Wiesława Kuberska SSA Bożena Błaszczyk (spr.)
Protokolant:	stażysta Joanna Płoszaj

po rozpoznaniu w dniu 15 lutego 2013 r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w W.**

przeciwko **P. M.**

o zapłatę

na skutek apelacji strony powodowej

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 2 lipca 2012 r. sygn. akt I C 492/12

I. zmienia zaskarżony wyrok na następujący:

„1. utrzymuje w mocy nakaz zapłaty wydany przez Sąd Okręgowy w Łodzi w dniu 24 lutego 2012 r. w sprawie I Nc 55/12;

2. określa i nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Łodzi radcy prawnemu M. G. prowadzącemu Kancelarię Radcy Prawnego w Ł. kwotę 4.428 (cztery tysiące czterysta dwadzieścia osiem) złotych brutto tytułem wynagrodzenia za udzieloną pozwanemu z urzędu nieopłaconą pomoc prawną.”

II. zasądza od P. M. na rzecz Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w W. kwotę 7.083 (siedem tysięcy osiemdziesiąt trzy) złote tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego;

III. określa i nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Łodzi radcy prawnemu M. G. prowadzącemu Kancelarię Radcy Prawnego w Ł. kwotę 3.321 (trzy tysiące trzysta

dwadzieścia jeden) złotych brutto tytułem wynagrodzenia za udzieloną pozwanemu z urzędu nieopłaconą pomoc prawną.

Sygn. akt I ACa 1154/12

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 2 lipca 2012 roku Sąd Okręgowy w Łodzi w sprawie z powództwa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w W. przeciwko P. M. o zapłatę, w wyniku zarzutów pozwanego od nakazu zapłaty, uchylił nakaz zapłaty wydany przez Sąd Okręgowy w Łodzi w dniu 24 lutego 2012 roku, sygn. akt I Nc 55/12 i oddalił powództwo, orzekając o kosztach postępowania.

Sąd Okręgowy ustalił, że P. M. prowadzi gospodarstwo rolne od 5 maja 2004 r.

W dniu 26 stycznia 2005 r. P. M. złożył u powódki wniosek o dofinansowanie realizacji projektu w zakresie realizacji projektu w zakresie działania „Ułatwianie startu młodym rolnikom”, w którym zobowiązał się do uzupełnienia wykształcenia w ciągu 5 lat od dnia rozpoczęcia prowadzenia gospodarstwa rolnego.

W dniu 29 kwietnia 2005 r. pozwany zawarł z powodem umowę nr (...) o dofinansowanie projektu w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006” na działanie „Ułatwianie startu młodym rolnikom”. § 4 ust. 2 umowy stanowił, że powód udzieli pozwanemu pomocy finansowej w postaci kwoty 50.000 złotych w celu modernizacji gospodarstwa rolnego, który z kolei zobowiązał się spełnić szereg warunków, wymienionych w § 5 umowy, do których należało także, w ramach wymogu dotyczącego kwalifikacji zawodowych, uzupełnienie wykształcenia.

W treści § 6 umowa określa kwestię zwrotu otrzymanej przez pozwanego pomocy, stanowiąc że beneficjent zwróci otrzymaną pomoc wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych, m.in. w razie niewypełnienia co najmniej jednego ze zobowiązań wymienionych w § 5 umowy. Zgodnie z § 8 umowy zabezpieczeniem należytego wypełnienia przez beneficjenta jego zobowiązań jest weksel niezupełny in blanco wraz z deklaracją wekslową.

W dniu zawarcia przedmiotowej umowy pozwany wystawił weksel, do którego tego samego dnia została dołączona deklaracja wekslowa. Pozwany oba dokumenty podpisał, czym upoważnił powoda do wypełnia weksla w każdym czasie, w wypadku niedotrzymania przez siebie terminu spłaty zobowiązania wobec powoda, na sumę całkowitego zobowiązania pozwanego wynikającego z umowy wraz odsetkami.

Pieniądze otrzymane w ramach dofinansowania pozwany przeznaczył na modernizację gospodarstwa w postaci zakupu maszyn rolniczych oraz zapewnienie odpowiednich warunków sanitarnych do hodowli krów mlecznych zgodnych z przepisami unijnymi (szambo na nieczystości, płyty na obornik, założenie płytek w oborze, ciepłej wody i zbiornika na przechowywanie mleka). Inwestycje te dodatkowo wymagały zaciągnięcia kredytów w banku spółdzielczym wysokości ok. 35.000zł, które do tej pory pozwany spłaca.

Pozwany nadal prowadzi wspólnie z żoną gospodarstwo rolne, jednak specjalizujące się obecnie w produkcji roślinnej. Małżonkowie mają na utrzymaniu 12-letniego syna. Gospodarstwo oraz otrzymywane na nie dotacje bezpośrednie w wysokości 10.000-13.000zł rocznie stanowi obecnie jedyne źródło utrzymania rodziny powoda. Bez sprzedaży gospodarstwa pozwany nie jest w stanie uregulować należności wobec powoda. Tym bardziej, że w tym roku całe obsiane zboże wymarzło ze względu na ciężką zimę. Pozwany złożył w gminie wniosek o odszkodowanie i oczekuje na wypłatę.

Decydując się na zawarcie umowy P. M. miał świadomość konieczności uzupełnienia wykształcenia oraz był ogólnie zorientowany co do możliwości kształcenia. Nie zdawał sobie jednak sprawy, że nie będzie mógł być przyjęty do wybranej szkoły w najbliższym roku szkolnym. Przy podpisywaniu umowy pracownik agencji nie zwrócił mu także uwagi, że termin na uzupełnienia wykształcenia w jego przypadku jest de facto 4-letni, a nie 5-letni, gdyż biegnie nie

od daty umowy, ale od chwili przejścia gospodarstwa. Samo podpisywanie umowy odbywało się szybko, w kolejce czekali kolejni petenci.

Jedyną szkołą rolniczą dla dorosłych znajdującą się w pobliżu miejsca zamieszkania powoda to Technikum przy Zespole Szkół (...) w O.. Pozwany planował rozpocząć w niej naukę we wrześniu 2005 r., jednak z powodu dużej liczby osób chętnych na jedno miejsce w szkole nie został przyjęty. Naukę rozpoczął w roku następnym, a ukończył uzyskaniem tytułu technika ogrodnika w dniu 26 kwietnia 2010 r. Corocznie pozwany pobierał z sekretariatu szkoły zaświadczenie z informacją kiedy nastąpi zakończenie nauki i przekazywał Agencji wraz z corocznymi raportami w sprawie wykorzystania dotacji.

W związku z niespełnieniem wymogu dostarczenia powodowi w terminie do 5 maja 2009 r. dokumentów potwierdzających uzyskanie wymaganego wykształcenia pismem z dnia 30 września 2011 r. Agencja wezwała pozwanego do zapłaty sumy wekslowej w kwocie 87.647,28 złotych z weksla stanowiącego zabezpieczenie zwrotu należności powoda z tytułu umowy zawartej między powodem a pozwanym.

Po dokonaniu powyższych ustaleń Sąd Okręgowy uznał, że pozwany P. M. podpisując przedmiotową umowę był świadom, że zobowiązuje się do spełnienia określonych w umowie warunków, w tym do uzupełnienia wymaganego wykształcenia rolniczego w ustalonym w umowie terminie oraz do złożenia w oddziale regionalnym (...) dokumentów potwierdzających spełnienie wymogów.

Zdaniem Sądu I instancji okoliczność, że pozwany nie podjął nauki w szkole, z powodu nieprzyjęcia go ze względu na zbyt dużą liczbę kandydatów, nie może zostać zakwalifikowana jako siła wyższa, która uniemożliwiłaby spełnienie zobowiązań z umowy. Należy zatem uznać, że pozwany nie wywiązał się z ciążącego na nim obowiązku uzupełnienia wykształcenia w terminie określonym w umowie. Na uwzględnienie jednak zasługuje, w ocenie Sądu Okręgowego, zarzut pozwanego, iż żądanie zwrotu dotacji wraz z odsetkami jest w świetle art. 5 k.c. sprzeczne z zasadami współzycia społecznego, gdyż zgodnie z jego treścią nie można czynić ze swego prawa użytku, który byłby sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współzycia społecznego.

Sąd I instancji opierając rozstrzygnięcie na art. 5 k.c. stwierdził, że działanie lub zaniechanie uprawnionego jest zgodne z treścią prawa podmiotowego, lecz należy je uznać za sprzeczne z zasadami współzycia społecznego lub społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa, co powoduje, że działanie to nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony prawnej.

Sąd Okręgowy rozpatrując sprawę miał na względzie cel dofinansowania udzielonego pozwanemu, jakim było ułatwienie rozpoczęcia działalności rolniczej pozwanego oraz zmodernizowanie jego gospodarstwa. Pomoc finansowa miała na celu poprawę kondycji ekonomicznej gospodarstwa poprzez jego infrastruktury technicznej w postaci unowocześnienia technologii produkcji, polepszenia warunków higieny, bezpieczeństwa pracy, ochrony środowiska i utrzymania zwierząt inwentarskich. Pozwany P. M. spełnił te cele wykorzystując otrzymaną dotację zgodnie z założeniami. Wypełnił też wszystkie warunki określone w umowie z wyjątkiem uzupełnienia wykształcenia we właściwym czasie. Nie było to jednak całkowite zaniechanie, a jedynie opóźnienie o jeden rok szkolny i to wynikające z przyczyn niezależnych od woli pozwanego - brak miejsc w szkole. Okoliczność tą można było przewidzieć przy zawieraniu umowy, jednak pozwany jest osobą młodą, niedoświadczoną i po raz pierwszy miał do czynienia z tego rodzaju sytuacją. Nadto ze strony Agencji nikt nie zwracał mu uwagi, że termin należy liczyć od daty przejścia gospodarstwa, co w jego przypadku o rok skracало wyznaczony termin 5-letni. Nie było też reakcji na zaświadczenia ze szkoły wskazujące na planowaną datę zakończenia nauki na 2006 r., a więc już po terminie zakreślonym w umowie.

Ponadto, w rzeczywistości, ani powodowa Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, ani żaden inny podmiot nie poniósł szkody wyniku zaistniałej sytuacji, ponieważ otrzymane środki pozwany wykorzystał zgodnie z ich przeznaczeniem.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy uznał, że zasądzenie na rzecz powoda spornej kwoty byłoby sprzeczne z zasadami współzycia społecznego, bowiem biorąc pod uwagę sytuację majątkową pozwanego, skutkowałoby to

zlicytowaniem gospodarstwa P. M. w toku egzekucji, doprowadzając do jego likwidacji i pozbawiłoby pozwanego i jego rodzinę źródła utrzymania. Okoliczności niniejszej sprawy można uznać za wyjątkowe i mogą stanowić one podstawę do zastosowania przepisu art. 5 k.c.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód. Zarzucił wyrokowi naruszenie prawa materialnego, tj. art. 5 Kodeksu cywilnego w związku z: art. 87, art. 88 i art. 89 (odpowiednio po 1 grudnia 2009 r. jako art. 107, art. 108 i art. 109) Traktatu z dnia 25 marca 1957 r. o funkcjonowaniu Unii Europejskiej i ustanawiający Wspólnotę Europejską (Dz. U. z 2004 Nr 90 poz. 864/2), począwszy od dnia 1 grudnia 2009 r. Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej na podstawie art. 2 Traktatu z Lizbony zmieniającego Traktat o Unii Europejskiej i Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (Dz. Urz. UE.C 2007.306.1), art. 8 ust. 1 i art. 51 ust. 1 rozporządzenia Rady Wspólnot Europejskich nr (...) z dnia 17 maja 1999 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich z (...) Funduszu (...) ((...)) oraz zmieniające i uchylające niektóre rozporządzenia (Dz.U. UE.L 99.160.80), załącznikiem do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 3 września 2004 r. w sprawie przyjęcia Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004 - 2006” (Dz. U Nr 197, poz. 2032 ze zm.) oraz załącznikiem nr 9 do załącznika rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 września 2004 r. w sprawie Uzupełnienia Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004 – 2006 (Dz. U nr 207, poz. 2117 ze zm.) poprzez ich błędną wykładnię czego skutkiem było błędne zastosowanie przepisu art. 5 kodeksu cywilnego w sytuacji, w której spór dotyczący zwrotu udzielonej pomocy publicznej przez pozwanego z powodu niewypełnienia warunków przyznania tej pomocy i rozstrzygnięcie tego sporu poprzez oddalenie roszczenia powoda na podstawie art. 5 kodeksu cywilnego nastąpiło niezależnie od słusznej w tym wypadku jego wykładni polegającej na konieczności uwzględnienia całościowego systemu prawa regulującego przyznawanie pomocy publicznej, a co za tym idzie uznanie roszczenia powoda, tj. podmiotu działającego w imieniu państwa członkowskiego Unii Europejskiej, jako mającego charakter publicznoprawny i zastosowanie w tym wypadku zasad zwrotu przyznanej pomocy publicznej obowiązujących w Unii Europejskiej, co też w konsekwencji błędnej wykładni nie nastąpiło, a czego skutkiem było udzielenie niedozwolonej pomocy publicznej pozwanemu.

Wskazał także na naruszenie prawa materialnego, tj. art. 87, art. 88 i art. 89 (odpowiednio po 1 grudnia 2009 r. jako art. 107, art. 108 i art. 109) Traktatu z dnia 25 marca 1957 r. o funkcjonowaniu Unii Europejskiej i ustanawiający Wspólnotę Europejską (Dz. U. z 2004 Nr 90 poz. 864/2), począwszy od dnia 1 grudnia 2009 r. Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej na podstawie art. 2 Traktatu 2 L. zmieniającego Traktat o Unii Europejskiej i Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (Dz. Urz. UE.C 2007.306.1) w związku art. 8 ust. 1 i art. 51 ust 1 rozporządzenia Rady Wspólnot (...) nr (...) z dnia 17 maja 1999 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich z (...) Funduszu (...) ((...)) oraz zmieniające i uchylające niektóre rozporządzenia (Dz.U. UE.L 99.160.80), rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 3 września 2004 r. w sprawie przyjęcia Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004 – 2006” (Dz. U Nr 197, poz. 2032 ze zm.) oraz załącznikiem nr 7 do załącznika rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 września 2004 r. w sprawie Uzupełnienia Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004 – 2006 (Dz. U nr 207, poz. 2117 ze zm.) i rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 listopada 2004 roku w sprawie wzoru umowy o dofinansowanie projektu w ramach Sektorowego Programu operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004 - 2006 w zakresie działania "Ułatwianie startu młodym rolnikom” (Dz. U nr 2352 poz. 2527) i art. 30 ustawy o Agencji Restrukturyzacji i modernizacji Rolnictwa z dnia 9 maja 2008 roku (Dz. U nr 98, poz. 634 ze zm.) poprzez ich błędne niezastosowanie, mimo iż spór dotyczył zwrotu przez beneficjenta przyznanej mu pomocy publicznej z uwagi na niewypełnienie warunków przyznania tej pomocy, a wyżej powołane przepisy z pierwszeństwem przed przepisami prawa prywatnego regulują przypadki, w których beneficjent jest zobowiązany do zwrotu tej pomocy, a powódka do jej dochodzenia oraz sytuacje, w których można odstąpić od zwrotu tej pomocy, a w konsekwencji wskutek oddalenia powództwa pominięciem tych przepisów, niedopuszczalne przyznanie przez Sąd pozwanemu pomocy publicznej.

Podniósł, że Sąd Okręgowy naruszył prawo materialne, a mianowicie art. 5 k.c. w zw. z art. 472 k.c. przez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że dochodzenie przez powódkę zwrotu przyznanej pomocy, w sytuacji niespełnienia umownego wymogu uzupełnienia wykształcenia, gdy pozwany nie dopełnił staranności w poszukiwaniu szkoły umożliwiającej mu uzupełnienie wykształcenia oraz nie ubiegał się o przyznanie zwolnienia z zobowiązania zgodnie z § 7 ust 1 umowy, stanowi nadużycie prawa.

Zarzucił ponadto naruszenie przepisów postępowania a mianowicie art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c. poprzez niewskazanie w pisemnym uzasadnieniu wyroku jaką przyjętą w społeczeństwie zasadę współzycia społecznego naruszył powód przez wytoczenie powództwa o zapłatę.

Wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie powództwa w całości poprzez utrzymanie w mocy nakazu zapłaty z dnia 24 lutego 2012 r., sygn. akt I Nc 55/12 zasądzonego od P. M. na rzecz powódki kwotę 87.647,28 zł wraz ustawowymi odsetkami i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania za dwie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja zasługuje na uwzględnienie. Sąd Okręgowy trafnie uznał, że powód nie wywiązał się z nałożonych na niego w umowie obowiązków stanowiących kumulatywny warunek do nie żądania zwrotu udzielonej mu dotacji.

Wbrew twierdzeniom Sądu Okręgowego Sąd Apelacyjny nie dopatrywał się naruszenia przez powoda nadużycia prawa oraz zasad współzycia społecznego, przez to, że skorzystał on z prawnej możliwości wyegzekwowania świadczenia na podstawie § 6 umowy zawartej z pozwanym.

Sąd Odwoławczy zauważył, że zawierając z powodem umowę pozwany wiedział jakie warunki musi spełnić by nie zwracać otrzymanej dotacji, znał też terminy ich spełnienia. Uzupełnienie wykształcenia w celu spełnienia wymogu dotyczącego kwalifikacji zawodowych, gdyby wymóg ten nie był spełniony w dniu złożenia wniosku o dofinansowanie realizacji projektu miało nastąpić w terminie 5 lat od dnia objęcia gospodarstwa rolnego w posiadanie. Ponieważ P. M. prowadzi gospodarstwo od dnia 5 maja 2004 roku, termin ten upływał 5 maja 2009 roku.

Z materiału dowodowego wynika, że zarówno pozwany jak i jego małżonka mieli świadomość konieczności uzupełnienia wykształcenia i tego, że okres do ukończenia szkoły jest zbyt krótki. Nie podnosili jednak tego faktu w trakcie podpisywania umowy, ani też później. Ponadto jeszcze przed zawarciem umowy z powodem zbierali informacje dotyczące szkół odpowiadających wymaganiom pozwanego.

Z analizy sprawy wynika, że pozwany nie dochował należytej staranności w spełnieniu warunku uzupełnienia wykształcenia, bowiem kiedy okazało się, że nie zostanie przyjęty do Technikum przy Zespole Szkół (...) w O., z powodu zbyt dużej liczby chętnych, nie poszukiwał innej szkoły, lecz postarał się o przyjęcie dopiero w roku następnym. Musiał, zatem zdawać sobie sprawę, że w żaden sposób nie jest w stanie dotrzymać stawianego mu warunku na złożenie dokumentów o uzupełnieniu wykształcenia w zakreślonym terminie 5 lat od objęcia gospodarstwa rolnego.

Sąd Apelacyjny zauważył, że w szkole wybranej przez pozwanego uczył się on w systemie zaocznym, jednakże mógł podjąć naukę w innej szkole zarówno w systemie zaocznym jak i eksternistycznym. W województwie (...) są technika rolnicze np. w W./koło Z., w L., w D., Z., w C., w W., w S., w D. (...)

Na uwzględnienie nie zasługuje z pewnością usprawiedliwienie, iż poszukiwał szkoły jedynie w odległości maksymalnie 30 km od miejsca zamieszkania, bowiem nie był w stanie przy codziennej pracy w gospodarstwie

dojeżdżać dalej, gdyż wynika z tego, że pomimo podpisanej umowy i świadomości zawartych w nich warunków swoim działaniem nie dążył do ich spełnienia w terminie, lekceważąc je. Pozwany miał pobierać naukę w systemie zaocznym Lu eksternistycznym, który nie wymagał dla niego codziennych dojazdów do szkoły. Ponadto wiedząc, że nieukończenie nauki w określonym terminie może spowodować konieczność zwrotu dotacji winien tak ułożyć pracę w gospodarstwie, aby móc sprostać dojazdom do szkoły w obrębie województwa (...). Poprzestanie przez pozwanego na podjęciu nauki w pobliżu swojego miejsca zamieszkania oraz z rocznym opóźnieniem świadczy o lekceważącym stosunku do wymogów stawianych mu przez zawartą umowę. Świadczy to o wyjątkowej lekkomyślności pozwanego i lekceważeniu kontrahenta. Pozwany nie może powoływać się na to, że nie przeczytał umowy i nie wiedział, że bieg terminu na złożenie dokumentów o uzupełnieniu wykształcenia rozpoczyna się od dnia objęcia przez niego gospodarstwa rolnego. Nie tłumaczy go również młody wiek i brak doświadczenia, gdyż pozwany był już człowiekiem dorosłym i zonatym, a zatem zobowiązanym do troszczenia się o interesy własne i swojej rodziny. Strona powodowa nie miała obowiązku pouczenia pozwanego w zakresie postanowień umownych, które były jasne, przejrzyste i zrozumiałe w swojej treści dla każdego dorosłego potrafiącego czytać ze zrozumieniem, a do takich osób z pewnością pozwany się zaliczał skoro ukończył szkołę średnią. Ponadto z zeznań małżonki pozwanego wynika, że wiedzieli oni, że termin na uzupełnienie wykształcenia liczony jest od dnia objęcia gospodarstwa przez pozwanego.

W trakcie pobierania nauki pozwany systematycznie wysyłał zaświadczenia o kształceniu do powoda, ale nie złożył nigdy wniosku o przedłużenie terminu ukończenia szkoły, co zgodnie z § 7 ust. 2 umowy, mógł uczynić w celu zwolnienia z wykonania zobowiązania lub zmiany terminu jego wykonania. Okoliczność ewentualnego ukończenia nauki w czerwcu, a nie w maju 2009 roku, którą pozwany podnosił jako warunek niemożliwy do spełnienia już w momencie podpisywania umowy, mogła być przedmiotem negocjacji właśnie w ramach § 7 ust. 2 umowy, jednakże P. M. nie wykazał zainteresowania tą kwestią. Powód nie miał obowiązku przewidywania, że pozwany do dnia 5 maja 2009 r. nie ukończy nauki pomimo wskazywania w składanych przez niego zaświadczeniach planowanego terminu ukończenia szkoły, gdyż pozwany mógł ukończyć szkołę wcześniej np. stosując indywidualny tok nauki. Rola powoda ograniczała się do przyjmowania dokumentów i sprawdzenia, czy dokumenty złożono w terminie. To na pozwanym ciążył obowiązek dbałości o wywiązanie się z nałożonych na niego kumulatywnie warunków umownych.

Słusznie w apelacji podniósł powód, że pomoc udzielona powodowi miała charakter pomocy publicznej, która jest dopuszczalna tylko przy spełnieniu wszystkich warunków, gdyż w innym przypadku stanowi naruszenie przepisów Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, a zatem zastosowanie przez Sąd I instancji art. 5 k.c. jako podstawy oddalenia powództwa w oderwaniu od zasad przyznawania pomocy publicznej i zwrotu tej pomocy regulowanych w przepisach wspólnotowych było niewłaściwe. Zgodnie z art. 71 ust. 2 rozporządzenia Komisji nr (...) w przypadku zaistnienia nienależnych płatności, indywidualny beneficjent środka rozwoju obszarów wiejskich jest zobowiązany do zwrotu tej kwoty zgodnie z art. 49 rozporządzenia WE nr (...).

Wynika z powyższego, że pozwany nie spełniając warunków umowy powinien liczyć się z obowiązkiem zwrotu kwoty, którą otrzymał wraz z odsetkami.

W ocenie Sądu Apelacyjnego nie można w niniejszej sprawie zastosować art. 5 k.c., zgodnie z którym nie można czynić ze swego prawa użytku, który byłby sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego, bowiem powód w żaden sposób nie naruszył zasad zawartych w tym artykule.

Obowiązku zwrotu kwoty przyznanej w ramach pomocy finansowej z Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006” na działanie „Ułatwianie startu młodym rolnikom”, nie można oceniać przez pryzmat tego czy większość warunków została spełnionych i czy zostały one wykonane zgodnie z celem, gdyż normy unijne przewidują pomoc tylko przy spełnieniu wszystkich warunków we właściwym terminie, a w przeciwnym wypadku wymagają zwrotu wydanych środków.

Nie można też uznać, że nieuzupełnienie w terminie wykształcenia wynikało z przyczyn niezależnych od woli pozwanego tj. braku miejsc w szkole, bowiem jak zostało już podniesione gdyby P. M. zamierzał podjąć naukę niezwłocznie zapisałby się do innej placówki oświatowej.

Na marginesie należy również podnieść, że pozwany podpisując umowę wyraził jednocześnie zgodę na wszystkie zawarte w niej regulacje, a zatem ze strony Agencji, która wypełniła ciążące na niej zobowiązanie, nie było obowiązku pouczenia beneficjenta o koniecznych działaniach.

Mając na względzie powyższe rozważania Sąd Odwoławczy uznał, że powód nie naruszył art. 5 k.c., a co za tym idzie pozwany, z uwagi na niewypełnienie warunków umowy, powinien zwrócić przyznaną mu kwotę wraz z odsetkami.

Wobec przedstawionych ustaleń Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i utrzymał w mocy nakaz zapłaty wydany przez Sąd Okręgowy w Łodzi w dniu 24 lutego 2012 roku w sprawie I Nc 55/2 i orzekł o kosztach postępowania zgodnie z art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 k.p.c.